EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 2.6.2020.
COM(2020) 217 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Līdzekļu atgūšana un konfiskācija.

Noziedzība nedrīkst "atmaksāties"

Saturs

1. IEVADS 2

1.1. Direktīvas 2014/42/ES mērķi un galvenie elementi 2

1.2. ES tiesiskais regulējums, kas attiecas uz noziedzīgi iegūtu aktīvu izsekošanu, identifikāciju, iesaldēšanu un konfiskāciju 3

1.3. Ziņojuma mērķis un struktūra, informācijas apkopošana un metodika 4

2. DIREKTĪVAS ĪSTENOŠANAS NOVĒRTĒJUMS 5

2.1. Vispārējs novērtējums un direktīvas ietekme uz līdzekļu atgūšanas valstu sistēmām 5

2.2. Dalībvalstu transponēšanas pasākumu konkrēts novērtējums 6

2.2.1. Definīcijas (2. pants) 6

2.2.2. Darbības joma (3. pants) 6

2.2.3. Konfiskācija (4. pants) 7

2.2.4. Paplašinātā konfiskācija (5. pants) 8

2.2.5. Konfiskācija, ko piemēro trešai personai (6. pants) 9

2.2.6. Iesaldēšana (7. pants) 10

2.2.7. Aizsargpasākumi (8. pants) 10

2.2.8. Efektīva konfiskācija un izpilde (9. pants) 12

2.2.9. Iesaldēta un konfiscēta īpašuma pārvaldība (10. pants) 12

2.2.10. Statistikas dati (11. pants) 13

3. TURPMĀKU KOPĪGU NOTEIKUMU PAR KONFISKĀCIJU BEZ NOTIESĀJOŠA SPRIEDUMA IEVIEŠANAS IESPĒJAMĪBAS UN IESPĒJAMO IEGUVUMU NOVĒRTĒJUMS 13

4. NOZIEDZĪGI IEGŪTU AKTĪVU IDENTIFIKĀCIJA UN MEKLĒŠANA 15

5. STARPTAUTISKĀ DIMENSIJA UN LĪDZEKĻU ATGŪŠANA 16

6. SECINĀJUMS UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA 17

1. IEVADS

1.1. Direktīvas 2014/42/ES mērķi un galvenie elementi

Organizētā noziedzība ir viens no lielākajiem drošības apdraudējumiem Eiropas Savienībā. Saskaņā ar Eiropola rīcībā esošo informāciju šobrīd Eiropā tiek veiktas izmeklēšanas attiecībā uz vairāk nekā 5000 organizētās noziedzības grupējumu[1]. Organizēto noziedzību motivē peļņas gūšana, un tās nelikumīgās darbības rada milzīgu peļņu: organizētās noziedzības ieņēmumi ES šobrīd tiek lēsti aptuveni 110 miljardu EUR apmērā gadā[2].

Eiropols lēš, ka tiek iesaldēti tikai aptuveni 2 % un konfiscēts 1 % no noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Tas organizētās noziedzības grupējumiem ļauj ieguldīt savu noziedzīgo darbību paplašināšanā un pasākumos, lai integrētos likumīgajā ekonomikā[3]. Eiropols lēš, ka aptuveni 0,7–1,28 % no ES gada IKP ir iesaistīts aizdomīgās finanšu darbībās[4].

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiscēšana ir būtisks komponents cīņā pret smagiem un organizētiem noziedzīgiem nodarījumiem, jo atņem noziedzniekiem to finansiālos ieguvumus un panāk, ka noziedzīgais nodarījums neatmaksājas.

Līdzekļu atgūšana ietver vairākus posmus:

- noziedzīgi iegūto aktīvu **identifikācija un izsekošana**;
- **aktīvu iesaldēšana un izņemšana**, lai tos pēc tam, iespējams, konfiscētu;
- **iesaldēto un izņemto aktīvu pārvaldība,** lai saglabātu to vērtību;
- noziedzīgi iegūto aktīvu **konfiskācija**;
- **konfiscēto aktīvu atsavināšana**, kas varētu ietvert to atkalizmantošanu sabiedriskiem vai sociāliem mērķiem.

Eiropas Parlaments un Padome 2014. gadā pieņēma Direktīvu 2014/42/ES (“direktīva”), kurā paredzēti minimālie noteikumi par noziedzīgi iegūtu aktīvu iesaldēšanu, pārvaldību un konfiskāciju. Ar direktīvu ieviesa:

---

1 https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017.

2 *Transcrime, From illegal markets to legitimate businesses: the portfolio of organised crime in Europe* (No nelegāliem tirgiem līdz likumīgai uzņēmējdarbībai: organizētās noziedzības portfelis Eiropā), 2015. gads, pieejams: http://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2015/03/OCP-Full-Report.pdf.

3 Eiropols, *Does crime still pay? Criminal Asset Recovery in the EU – Survey of statistical information 2010–2014* (Vai noziegumi joprojām atmaksājas? Noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšana ES — 2010.–2014. gada statistikas datu apsekojums), 2016. gads, pieejams: https://www.europol.europa.eu/publications-documents/does-crime-still-pay.

4 Eiropols, *From suspicion to action – Converting financial intelligence into greater operational impact* (No aizdomām līdz rīcībai — finanšu izlūkošanas pārveidošana par pasākumu ar lielāku darbības ietekmi), 2017. gads, pieejams: https://www.europol.europa.eu/publications-documents/suspicion-to-action-converting-financial-intelligence-greater-operational-impact.

- noteikumus par **konfiskāciju bez notiesājoša sprieduma** (vismaz apsūdzētās vai aizdomās turētās personas slimības vai bēguļošanas gadījumos);

- noteikumus par **paplašinātu konfiskāciju konkrētu noziedzīgu nodarījumu gadījumā**;

- noteikumus par **trešām personām piemērotu konfiskāciju**;

- precizējumi attiecībā uz **īpašuma iesaldēšanu ar nolūku to vēlāk konfiscēt, ietverot "steidzamu" iesaldēšanu**;

- **stingrus aizsargpasākumus**, nodrošinot, ka tiek ievērotas to personu tiesības, kuras skar iesaldēšanas vai konfiskācijas procedūras;

- noteikumus par **īpašuma atklāšanu un izsekošanu arī pēc galīgā notiesājošā sprieduma**, lai nodrošinātu konfiskācijas rīkojuma efektīvu izpildi;

- noteikumus par **iesaldēta un konfiscēta īpašuma pārvaldību**;

- noteikumus, kas dalībvalstīm prasa **vākt un glabāt visaptverošus statistikas datus par iesaldēšanu un konfiskāciju**.

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 21. un 22. protokolu attiecīgi Apvienotā Karaliste un Dānija nepiedalījās šīs direktīvas pieņemšanā, tādējādi tām šī direktīva nav saistoša un nav jāpiemēro. Īrija izmantoja savas tiesības piedalīties direktīvas pieņemšanā un piemērošanā.

Saskaņā ar direktīvas 12. pantu dalībvalstīm tā bija jātransponē valsts tiesību aktos līdz 2016. gada 4. oktobrim.

1.2. ES tiesiskais regulējums, kas attiecas uz noziedzīgi iegūtu aktīvu izsekošanu, identifikāciju, iesaldēšanu un konfiskāciju

Papildus Direktīvai 2014/42/ES vēl viens nozīmīgs pavērsiens līdzekļu atgūšanas jomā ir Regulas (ES) 2018/1805 par iesaldēšanas rīkojumu un konfiskācijas rīkojumu savstarpējo atzīšanu[5] pieņemšana. Regulas mērķis ir atvieglot pārrobežu līdzekļu atgūšanu un paātrināt un vienkāršot noziedzīgi iegūtu aktīvu iesaldēšanu un konfiskāciju Eiropas Savienībā. To piemēros visiem iesaldēšanas un konfiskācijas rīkojumiem, kas izdoti saistībā ar procesu krimināllietās, tādējādi iekļaujot gan konfiskāciju, pamatojoties uz notiesājošu spriedumu, gan konfiskāciju bez notiesājoša sprieduma[6].

Spēja iesaldēt un konfiscēt aktīvus ir tieši atkarīga no spējas tos efektīvi izsekot un identificēt. Saskaņā ar Padomes Lēmumu 2007/845/TI[7] dalībvalstīm ir jāizveido vai jānorīko valsts līdzekļu atguves dienesti, lai nodrošinātu nelikumīgi iegūtu aktīvu visātrāko iespējamo izsekošanu ES mērogā.

---

5 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1805 (2018. gada 14. novembris) par iesaldēšanas rīkojumu un konfiskācijas rīkojumu savstarpējo atzīšanu, OV L 303, 28.11.2018., 1.–38. lpp.

6 Tā būs piemērojama no 2020. gada 19. decembra.

7 Padomes Lēmums 2007/845/TI (2007. gada 6. decembris) attiecībā uz sadarbību starp dalībvalstu līdzekļu atguves dienestiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu vai citu īpašumu meklēšanas un identificēšanas jomā, OV L 332, 18.12.2007., 103.–105. lpp.

Tāpat ir veikti pasākumi ES līmenī, lai nodrošinātu ātrāku piekļuvi informācijai. Pēdējās trīs desmitgadēs Eiropas Savienība ir izstrādājusi stabilu regulējumu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanai, un tas paredz arī juridisku personu faktisko īpašnieku reģistru izveidi un pasākumus, kā arī centrālo banku kontu reģistru izveidi[8]. Saskaņā ar Direktīvu 2019/1153 par finanšu informācijas izmantošanu tiesībaizsardzības iestādēm un līdzekļu atguves dienestiem ir tieša piekļuve bankas kontu informācijai, lai apkarotu smagus noziedzīgus nodarījumus[9].

1.3. Ziņojuma mērķis un struktūra, informācijas apkopošana un metodika

Saskaņā ar direktīvas 13. pantu šā ziņojuma 2. iedaļā ir novērtēta direktīvas īstenošana. Savukārt 2.1. apakšiedaļā ir sniegts vispārējs novērtējums un izklāstīti dalībvalstu pieņemtie pasākumi direktīvas noteikumu transponēšanas nolūkā. Dokumenta 2.2. apakšiedaļā ir novērtēts katrs direktīvas noteikums. Ziņojumā iekļautie piemēri sniedz lasītājam priekšstatu par direktīvas transponēšanu ES. Šā ziņojuma analīzes pamatā ir dalībvalstu sniegtā informācija līdz 2019. gada 1. decembrim.

Ziņojums izriet arī no 2019. gadā pieņemtā Komisijas dienestu darba dokumenta par analīzi attiecībā uz konfiskāciju ES bez notiesājoša sprieduma[10]. Ziņojuma 3. iedaļā ir sniegta formāla atbilde uz Eiropas Parlamenta un Padomes pieprasījumu novērtēt, vai būtu iespējams ieviest papildu kopējus noteikumu par tāda īpašuma konfiskāciju, kas iegūts noziedzīgu darbību rezultātā, ja par šīm darbībām nav notiesāta konkrēta persona vai personas, un kādi būtu šādu noteikumu iespējamie ieguvumi[11].

Šā ziņojuma 4. iedaļā ir analizēts ar Padomes Lēmumu 2007/845/TI izveidoto līdzekļu atguves dienestu darbs un problēmas, ar kurām šie dienesti saskaras, veicot savus ikdienas uzdevumus.

Noziedznieki savus noziedzīgi iegūtos līdzekļus pārvieto un izvieto vairākās jurisdikcijās, tādēļ kompetentajām iestādēm ir grūti izsekot, iesaldēt un konfiscēt šos aktīvus. Tādējādi noziedzīgi iegūtu aktīvu efektīvā atgūšanā izšķiroša nozīme ir starptautiskai sadarbībai. Ziņojuma 5. iedaļā ir sniegts pārskats par starptautiskajiem instrumentiem, kas attiecas uz līdzekļu atgūšanas jomu.

Šis ziņojums neskar nekādus turpmākus leģislatīvus vai neleģislatīvus notikumus ES dalībvalstīs. Komisija turpinās uzraudzīt, vai valstu pasākumi atbilst attiecīgajiem direktīvas noteikumiem. Vajadzības gadījumā Komisija izmantos savas Līgumos noteiktās izpildes pilnvaras, piemērojot pārkāpuma procedūras.

---

8 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/843 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES, OV L 156, 19.6.2018., 43.–74. lpp.

9 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1153 (2019. gada 20. jūnijs), ar ko paredz noteikumus, lai atvieglotu finanšu un citas informācijas izmantošanu noteiktu noziedzīgu nodarījumu novēršanai, atklāšanai, izmeklēšanai vai kriminālvajāšanai par tiem, un ar ko atceļ Padomes Lēmumu 2000/642/TI, OV L 186, 11.7.2019., 122.–137. lpp.

10 SWD(2019) 1050 final.

11 Padomes dokuments 7329/1/14 REV 1 ADD 1.

2. DIREKTĪVAS ĪSTENOŠANAS NOVĒRTĒJUMS

2.1. Vispārējs novērtējums un direktīvas ietekme uz līdzekļu atgūšanas valstu sistēmām

Tikai 8 dalībvalstis informēja Komisiju par direktīvas pilnīgu transponēšanu savā valsts tiesību sistēmā līdz transponēšanas termiņam, kas bija 2016. gada 4. oktobris. Rezultātā Komisija 2016. gada novembrī 18 dalībvalstīm (Beļģijai, Bulgārijai, Čehijai, Grieķijai, Horvātijai, Igaunijai, Īrijai, Kiprai, Lietuvai, Luksemburgai, Polijai, Portugālei, Rumānijai, Slovākijai, Slovēnijai, Ungārijai, Vācijai un Zviedrijai) nosūtīja oficiāla paziņojuma vēstules par valsts īstenošanas pasākumu nepaziņošanu. Piecpadsmit no šīm 18 dalībvalstīm pēc tam paziņoja Komisijai valsts īstenošanas pasākumus, informējot, ka transponēšana ir pabeigta. Pēc transponēšanas pilnīguma pārbaudes Komisija pieņēma lēmumu slēgt pārkāpuma procedūras attiecībā uz šīm 15 dalībvalstīm. Šobrīd ir atvērtas tikai trīs pārkāpuma procedūras par pasākumu nepaziņošanu. Tās attiecas uz Bulgāriju, Luksemburgu un Rumāniju[12].

Valstu īstenošanas pasākumu analīze sniedz Komisijai ieskatu par **direktīvas ietekmi uz līdzekļu atgūšanas un konfiskācijas valstu sistēmām**. Divdesmit četrām no 26 dalībvalstīm, kurām direktīva ir saistoša, bija jāpieņem jauni tiesību akti, lai savā valsts tiesību sistēmā transponētu direktīvas noteikumus[13]. Lielākajā daļā gadījumu valstu īstenošanas pasākumi bija grozījumi jau spēkā esošos valsts tiesību aktu noteikumos. Ar šiem **grozījumiem tika ieviestas izmaiņas šādos juridiskos jēdzienos**:

- **"noziedzīgi iegūtu līdzekļu" un "nozieguma rīku" definīcijas** (Bulgārija, Čehija, Igaunija, Grieķija, Francija, Kipra, Somija);
- **konfiskācija, pamatojoties uz notiesājošu spriedumu** (Igaunija, Īrija, Grieķija, Spānija, Itālija, Latvija, Austrija, Polija, Portugāle, Somija);
- **konfiskācija bez notiesājoša sprieduma** (Vācija, Īrija, Spānija, Kipra, Latvija, Malta, Portugāle, Somija, Zviedrija);
- **paplašināta konfiskācija un noziedzīgi nodarījumi, kuru gadījumā piemēro paplašinātu konfiskāciju** (Beļģija, Čehija, Igaunija, Īrija, Grieķija, Spānija, Itālija, Kipra, Latvija, Luksemburga, Ungārija, Polija, Portugāle, Zviedrija);
- **trešām personām piemērota konfiskācija** (Igaunija, Īrija, Grieķija, Kipra, Ungārija, Polija, Portugāle, Somija);
- **iesaldēšana** (Austrija, Portugāle);
- **aizsargpasākumi** (Spānija, Francija, Latvija, Portugāle);
- **konfiskācijas rīkojumu efektīva izpilde** (Latvija, Malta, Austrija, Portugāle);

[12] Bulgārijas, Luksemburgas un Rumānijas gadījumā atbilstības pārbaude nav vēl pilnībā veikta, un visi šajā īstenošanas ziņojumā ietvertie elementi attiecas uz šo dalībvalstu jau paziņotajiem tiesību aktiem un neskar turpmākas likumdošanas norises.

[13] NL un SI norādīja, ka to spēkā esošie noteikumi par iesaldēšanu un konfiskāciju pilnībā atbilst direktīvai un ka nav vajadzīgi nekādi grozījumi.

- **iesaldēta un konfiscēta īpašuma pārvaldība** (Beļģija, Bulgārija, Čehija, Grieķija, Francija, Horvātija, Kipra, Latvija, Ungārija, Malta, Portugāle, Rumānija).

2.2. Dalībvalstu transponēšanas pasākumu konkrēts novērtējums

2.2.1. Definīcijas (2. pants)

Direktīvas **2. pantā** ir noteiktas definīcijas terminiem "**noziedzīgi iegūti līdzekļi**", "**īpašums**", "**nozieguma rīki**", "**konfiskācija**", "**iesaldēšana**" un "**noziedzīgs nodarījums**".

Vairākās dalībvalstīs šīs definīcijas nav tieši transponētas, taču šie jēdzieni ir integrēti valstu tiesību aktos par iesaldēšanu un konfiskāciju.

Grieķijas un Kipras transponēšanas tiesību aktos ir visu minēto terminu definīcijas. Termins "noziedzīgi iegūti līdzekļi" ir definēts Bulgārijā, Čehijā, Igaunijā, Īrijā, Horvātijā, Maltā, Portugālē, Somijā un Zviedrijā. Termins "īpašums" ir konkrēti definēts Bulgārijā, Čehijā, Igaunijā, Īrijā, Horvātijā, Latvijā, Ungārijā, Maltā, Portugālē, Rumānijā, Slovēnijā un Slovākijā. Termins "nozieguma rīki" ir definēts Čehijā, Maltā un Portugālē. Termins "konfiskācija" ir definēts Bulgārijā, Latvijā un Lietuvā. Termins "iesaldēšana" ir definēts Austrijā, Ungārijā un Nīderlandē.

2.2.2. Darbības joma (3. pants)

Direktīvas **3. pantā** ir paredzēta tās **piemērošanas joma, nosakot noziedzīgus nodarījumus, par kuriem piemēro iesaldēšanu un konfiskāciju**. Direktīvas 3. pantā ir tiešas savstarpējas atsauces uz citiem ES tiesību aktiem (a)–k) punkts) un noziedzīgiem nodarījumiem, ko tie reglamentē.

Arī citu tiesību aktu noteikumi paredz nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju. Piemēram, Direktīvas (ES) 2017/1371 par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības[14], 10. pantā ir konkrēti noteikts, ka būtu jāļauj iesaldēt un konfiscēt noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas priekšmetus un šo nodarījumu rezultātā iegūto mantu[15].

Lielākā daļa dalībvalstu (Beļģija, Čehija, Vācija, Horvātija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Ungārija, Nīderlande, Austrija, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Somija, Zviedrija) iesaldēšanu un konfiskāciju piemēro par visiem noziedzīgiem nodarījumiem. Francija un Malta ir šos pasākumus noteikusi attiecībā uz visiem noziedzīgiem nodarījumiem, kam piemēro brīvības atņemšanu uz vismaz vienu gadu. Bulgārija, Igaunija, Grieķija un Spānija ir noteikušas iesaldēšanu un konfiskāciju attiecībā uz visiem tīšiem noziedzīgiem nodarījumiem. Slovākijā šie pasākumi ir paredzēti par visiem noziedzīgiem nodarījumiem, it sevišķi, ja noziedzīga nodarījuma izdarītājam ir piespriests mūža ieslodzījums vai beznosacījuma brīvības atņemšana par smagu noziedzīgu nodarījumu. Īrijā ir iespējams iesaldēt un konfiscēt aktīvus par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem.

---

[14] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2017/1371 (2017. gada 5. jūlijs) par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības, OV L 198, 28.7.2017., 29.–41. lpp.

[15] Noziedzīgie nodarījumi, uz kuriem attiecas šī direktīva, ir uzskaitīti šā ziņojuma pielikumā.

2.2.3. Konfiskācija (4. pants)

2.2.3.1. Konfiskācija, pamatojoties uz notiesājošu spriedumu (4. panta 1. punkts)

Saskaņā ar **4. panta 1. punktu** dalībvalstīm, **ņemot vērā galīgu notiesājošu spriedumu par noziedzīgu nodarījumu, ir jāļauj konfiscēt nozieguma rīkus un noziedzīgi iegūtus līdzekļus vai īpašumu, kura vērtība atbilst šādu nozieguma rīku vai noziedzīgi iegūtu līdzekļu vērtībai**. Šāds **galīgs notiesājošs spriedums var tikt pieņemts arī *in absentia* tiesas procesā**.

Visas dalībvalstis ir nodrošinājušas, ka saskaņā ar galīgu notiesājošu spriedumu var konfiscēt nozieguma rīkus un noziedzīgi iegūtus līdzekļus.

Attiecībā uz īpašuma konfiskāciju vērtībā, kas atbilst šādu nozieguma rīku vai noziedzīgi iegūtu līdzekļu vērtībai, vairākuma dalībvalstu (Austrijas, Beļģijas, Bulgārijas, Čehijas, Grieķijas, Francijas, Itālijas, Kipras, Latvijas, Luksemburgas, Maltas, Polijas, Portugāles, Slovākijas, Slovēnijas, Somijas, Spānijas, Ungārijas, Zviedrijas) tiesību akti paredz iespēju konfiscēt citus aktīvus, kuru vērtība ir līdzvērtīga nozieguma rīku vai noziedzīgi iegūtu līdzekļu vērtībai. Vairākās dalībvalstīs (Vācijā, Igaunijā, Īrijā, Horvātijā, Lietuvā, Nīderlandē) ir iespējams izdot rīkojumu notiesātajai personai samaksāt naudas summu, kas atbilst to aktīvu vērtībai, kuriem piemērota konfiskācija.

2.2.3.2. Konfiskācija bez notiesājoša sprieduma (4. panta 2. punkts)

Ja nav iespējama konfiskācija, balstoties uz galīgu notiesājošu spriedumu, kā noteikts 4. panta 1. punktā, dalībvalstīm ir **jānodrošina, ka nozieguma rīkus un noziedzīgi iegūtus līdzekļus var konfiscēt vismaz tad, ja ierosināto kriminālllietu nav iespējams turpināt aizdomās turētās vai apsūdzētās personas slimības vai bēguļošanas dēļ**.

Tiesvedības *in absentia* pastāvēšana Beļģijā, Igaunijā, Nīderlandē un Slovākijā ir pietiekama, lai nodrošinātu atbilstību 4. panta 2. punktam.

Maltā un Austrijā konfiskācija bez iepriekšējas notiesāšanas ir iespējama slimības un bēguļošanas gadījumā. Lielākajā daļā dalībvalstu (Bulgārijā, Čehijā, Vācijā, Īrijā, Spānijā, Francijā, Horvātijā, Itālijā, Kiprā, Latvijā, Lietuvā, Luksemburgā, Ungārijā, Polijā, Portugālē, Slovēnijā, Somijā) valsts tiesību akti ir plašāki par direktīvas noteikumiem.

Horvātijā konfiskācija ir atļauta, ja: i) apsūdzētā persona ir vai nu pastāvīgi nespējīga, lai pret to vērstos, vai ir iestādēm nepieejama; un ii) aktīvu vērtība pārsniedz 60 000 HRK (aptuveni 8000 EUR ziņojuma sagatavošanas laikā). Bulgārija un Slovēnija ir ieviesušas procedūras, kas ļauj konfiscēt aktīvus civilprocesā, ja persona ir apsūdzēta par noziedzīgu nodarījumu kopumu, kurš noteikts tiesību aktos. Abās dalībvalstīs šāda veida konfiskācija nav atkarīga no notiesājoša sprieduma.

Rumānijā valsts tiesību akti paredz tādu mantu konfiskāciju no valsts amatpersonām, kurām nav iespējams izskaidrot likumīgu izcelsmi. Tiesvedība var norisināties *in absentia* arī tad, ja apsūdzētā persona bēguļo vai ir nomainījusi adresi.

Zviedrijā transponēšanas tiesību akti ietver konfiskāciju gadījumā, ja nav iespējama apsūdzētās vai aizdomās turētās personas notiesāšana "pastāvīga šķēršļa" dēļ (piemēram, noziedzīga nodarījuma izdarītāja nāve vai noilguma izbeigšanās). Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas tiesību akti Grieķijā ļauj konfiscēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus, ja noziedzīga nodarījuma izdarītājs ir miris vai ja kriminālprocess ir beidzies vai atzīts par nepieņemamu.

2.2.4. Paplašinātā konfiskācija (5. pants)

2.2.4.1. Paplašinātā konfiskācija (5. panta 1. punkts)

Direktīvas **5. pantā** ir paredzēti noteikumi par paplašināto konfiskāciju, **kas nosaka, ka dalībvalstis ļauj konfiscēt īpašumu, kas pieder notiesātai personai, ja: i) noziedzīgais nodarījums var būt par pamatu ekonomiska labuma ieguvei; un ii) lietas apstākļi liecina, ka īpašums ir iegūts noziedzīgā veidā**.

Analīze liecina, ka dalībvalstīs pastāv dažādi pierādījumu standarti[16]. Austrijā paplašinātā konfiskācija ir atļauta tikai tad, ja ir "pamats pieņemt", ka īpašums ir iegūts noziedzīgā veidā. Igaunijā, Kiprā un Nīderlandē tiesa var "pieņemt", ka aktīvi ir iegūti no nelikumīgām darbībām. Čehijā paplašinātā konfiskācija ir atļauta, ja tiesa "uzskata", ka daļa īpašuma ir iegūta no nelikumīgām darbībām. Spānijā tiesai, "balstoties uz pamatotiem un objektīviem pierādījumiem, ir jālemj", ka īpašums ir iegūts no nelikumīgām darbībām. Latvijā, Lietuvā un Maltā tiesām ir "pamatoti jāuzskata", ka īpašums ir iegūts no nelikumīgām darbībām. Beļģijā jābūt "nopietnām un konkrētām liecībām", ka ieguvumi izriet no noziedzīgā nodarījuma. Zviedrijā tiesai ir jāuzskata, ka "manta, visticamāk, ir noziedzīgi iegūti līdzekļi, nevis nav noziedzīgi iegūti līdzekļi". Rumānijā tiesai ir jābūt "pārliecinātai", ka īpašums ir iegūts no nelikumīgām darbībām.

Transponēšanas tiesību akti lielākajā daļā dalībvalstu (Beļģijā, Bulgārijā, Čehijā, Horvātijā, Igaunijā, Itālijā, Īrijā, Lietuvā, Luksemburga, Latvijā, Kiprā, Maltā, Polijā, Portugālē, Rumānijā, Spānijā, Ungārijā, Vācijā) ietver kritērijus, kas valsts tiesai palīdz noteikt, vai attiecīgo aktīvu izcelsme ir no nelikumīgām darbībām (piemēram, pastāv nesamērīgums starp skartās personas likumīgajiem ienākumiem un šīs personas aktīvu vērtību vai finansiālo situāciju un dzīvesveidu). Vairākās dalībvalstīs paplašinātā konfiskācija nav iespējama, ja īpašuma vērtība ir zemāka par konkrētu robežvērtību, piemēram, zem 12 500 EUR Lietuvā un zem 200 000 PLN Polijā (aptuveni 47 000 EUR dokumenta sagatavošanas laikā). Bulgārijā un Slovēnijā jākonstatē nesamērīgums starp aizdomās turētās vai apsūdzētās personas likumīgajiem ienākumiem un šīs personas īpašumu, sasniedzot attiecīgi vismaz 150 000 BGN (aptuveni 76 700 EUR dokumenta sagatavošanas laikā) un 50 000 EUR. Aizdomās turētās personas likumīgo ienākumu un šīs personas aktīvu nesamērīgums ir jākonstatē arī saskaņā ar Slovākijas tiesību aktiem, un tam ir jāsasniedz vismaz 1500 valsts minimālās algas.

Dažas dalībvalstis ir noteikušas termiņus, kādos iegūtos aktīvus var uzskatīt par tādiem, kuru izcelsme ir no nelikumīgām darbībām (piemēram, pieci gadi pirms lēmuma par personas saukšanu pie kriminālatbildības Beļģijā, Portugālē, Rumānijā un Ungārijā; seši gadi pirms lēmuma par personas saukšanu pie kriminālatbildības Kiprā un Īrijā; desmit gadi pirms lēmuma par personas saukšanu pie kriminālatbildības Bulgārijā; pieci gadi

[16] Salīdzinot dažādu valstu standartu formulējumus, jāievēro zināma piesardzība, jo katrā valstī ir dažādas interpretācijas.

pirms noziedzīga nodarījuma izdarīšanas Čehijā, Lietuvā un Polijā un seši gadi pirms noziedzīga nodarījuma izdarīšanas Nīderlandē).

Bulgārija un Slovēnija ir šo noteikumu transponējušas ar saviem tiesību aktiem par civiltiesisku konfiskāciju, kas ļauj konfiscēt tādu personu īpašumu, kuras nav notiesātas par noziedzīgu nodarījumu.

2.2.4.2. Noziedzīgi nodarījumi, kuriem ir jāpiemēro paplašinātā konfiskācija (5. panta 2. punkts)

Direktīvas **5. panta 2. punktā** ir noteikts, ka **paplašinātajai konfiskācijai ir jābūt pieejamai *vismaz* attiecībā uz konkrētiem un tieši uzskaitītiem nodarījumiem**[17] un **tādiem direktīvas 3. panta noziedzīgiem nodarījumiem, kas (saskaņā ar kādu ES tiesību aktu vai valsts tiesību aktu) ir sodāmi ar brīvības atņemšanu, kuras maksimālais ilgums ir vismaz četri gadi**.

Lielākā daļa dalībvalstu (Beļģija, Bulgārija, Čehija, Igaunija, Īrija, Grieķija, Spānija, Horvātija, Ungārija, Austrija, Portugāle, Slovēnija, Somija, Zviedrija) ir sagatavojušas konkrētus sarakstus ar noziedzīgiem nodarījumiem, attiecībā uz kuriem ir atļauta paplašinātā konfiskācija. Turklāt vairākās dalībvalstīs paplašinātā konfiskācija ir atļauta arī attiecībā uz visiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas sodāmi ar brīvības atņemšanu, kuras ilgums ir vismaz trīs gadi vai vairāk (Austrija) vai vismaz četri gadi vai vairāk (Čehija, Somija, Zviedrija). Vācijā, Itālijā, Kiprā un Lietuvā paplašinātā konfiskācija ir atļauta attiecībā uz visiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Maltā paplašinātā konfiskācija ir atļauta attiecībā uz jebkuru noziedzīgu nodarījumu, par ko var piemērot brīvības atņemšanu uz vismaz vienu gadu. Francijā paplašinātā konfiskācija ir atļauta attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kas sodāmi ar brīvības atņemšanu uz vismaz pieciem gadiem vai vairāk. Īrijā, Luksemburgā un Rumānijā paplašinātā konfiskācija ir atļauta attiecībā uz visiem noziedzīgajiem nodarījumiem, par kuriem piemēro brīvības atņemšanu uz vismaz četriem gadiem vai vairāk. Transponēšanas tiesību akti vairākās dalībvalstīs (Somijā, Francijā, Latvijā, Luksemburgā, Nīderlandē, Polijā, Rumānijā) ietver prasību, ka noziedzīgajam nodarījumam ir jābūt sniegušam finansiālu ieguvumu. Vairākumā gadījumu paplašinātā konfiskācija ir lielākoties atļauta attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kā noteikts 5. panta 2. punktā.

2.2.5. Konfiskācija, ko piemēro trešai personai (6. pants)

Saskaņā ar **6. pantu** dalībvalstīm ir **jāatļauj konfiscēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus, kurus aizdomās turētā vai apsūdzētā persona ir nodevusi trešai personai vai kurus trešā persona ir ieguvusi no aizdomās turētās vai apsūdzētās personas**. Saskaņā ar 6. pantu konfiskācija, ko piemēro trešai personai, būtu jāatļauj vismaz tad, ja trešā persona zināja vai tai vajadzēja zināt, ka nodošanas vai iegādes mērķis bija izvairīties no konfiskācijas.

Beļģija, Ungārija, Austrija un Slovākija paļaujas uz vispārējiem noteikumiem par konfiskāciju, pievēršoties priekšmeta nelikumīgajai izcelsmei un atļaujot tā konfiskāciju neatkarīgi no tā, vai tas pieder aizdomās turētajai vai apsūdzētajai personai vai trešai personai. Pārējās dalībvalstis ir ieviesušas īpašus noteikumus par konfiskāciju, ko piemēro trešai personai.

[17] Direktīvas 5. panta 2. punkta saturs ir izklāstīts šā ziņojuma pielikumā.

“Garīgā” prasība, ka “trešās personas zināja vai tām vajadzēja zināt, ka nodošanas vai iegādes mērķis bija izvairīties no konfiskācijas,” ir atspoguļota vairākuma dalībvalstu (Bulgārijas, Čehijas, Vācijas, Igaunijas, Īrijas, Grieķijas, Spānijas, Kipras, Lietuvas, Maltas, Nīderlandes, Polijas, Portugāles, Slovēnijas, Somijas un Zviedrijas) transponēšanas tiesību aktos. Francijas, Latvijas un Luksemburgas transponēšanas tiesību aktos ir minēta notiesātās personas “rīcībā” esošā īpašuma konfiskācija. Itālijas tiesību akti atļauj konfiscēt priekšmetus/ieguvumus, kas ir notiesātās personas “kā fiziskas vai juridiskas personas” turējumā. Horvātijas tiesību aktos ir minēta tāda nelikumīga īpašuma konfiscēšana, “kas personai ir nodots vai kas nav iegūts labticīgi.”

Direktīvas 6. pantā ir minēta tikai tādu noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiskācija, “kurus aizdomās turētā vai apsūdzētā persona ir tieši vai netieši nodevusi trešām personām vai kurus trešās personas ir ieguvušas.” Tomēr saskaņā ar dažu dalībvalstu (Čehijas, Vācijas, Igaunijas, Īrijas, Grieķijas, Francijas, Kipras, Lietuvas, Luksemburgas, Nīderlandes, Austrijas, Portugāles) transponēšanas tiesību aktiem ir atļauts konfiscēt arī nozieguma rīkus, kas nodoti trešai personai vai ko tā ieguvusi.

Rumānijas valsts tiesību akti paredz īpašuma konfiskāciju no ģimenes locekļiem un juridiskām personām. Bulgārijā šis noteikums ir transponēts ar civiltiesiskās konfiskācijas tiesību aktiem, kas ir piemērojami konkrētiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Direktīvas 6. panta 2. punktā ir noteikts, ka nedrīkst tikt skartas *bona fide* trešo personu tiesības. Gandrīz visu dalībvalstu transponēšanas tiesību akti atbilst šim direktīvas noteikumam un nodrošina *bona fide* trešo personu tiesību ievērošanu.

2.2.6. Iesaldēšana (7. pants)

Saskaņā ar **7. panta 1. punktu** dalībvalstīm ir **jāveic nepieciešamie pasākumi, lai varētu iesaldēt īpašumu ar nolūku to vēlāk konfiscēt**. Tāpat ir paredzēta **īpašuma steidzama iesaldēšana, lai novērstu tā izšķērdēšanu (t. i., pārdošanu, nodošanu, iztērēšanu vai izniekošanu)**.

Īpašuma iesaldēšana ar nolūku to vēlāk konfiscēt ir atļauta visās dalībvalstīs. Vācija, Čehija, Igaunija, Īrija, Itālija, Latvija, Luksemburga, Ungārija, Polija, Portugāle, Slovākija un Zviedrija ir pilnvarojušas savas prokuratūras un tiesībaizsardzības iestādes, lai tās varētu steidzami rīkoties un iesaldēt īpašumu pirms tiesas atļaujas. Beļģijā, Bulgārijā, Grieķijā, Spānijā, Ungārijā, Kiprā, Lietuvā, Maltā, Nīderlandē, Austrijā, Slovēnijā un Rumānijā transponēšanas tiesību aktu formulējumu varētu interpretēt kā tādu, kas ietver pagaidu pasākumu “steidzamību”.

Saskaņā ar **7. panta 2. punktu** dalībvalstīm ir jāatļauj iesaldēt **trešās personas īpašumu nolūkā vēlāk veikt īpašuma konfiskāciju**. Tas ir iespējams visās dalībvalstīs.

2.2.7. Aizsargpasākumi (8. pants)

Direktīva skar ne tikai aizdomās turēto vai apsūdzēto personu tiesības, bet arī tādu trešo personu tiesības, kurām netiek piemērota kriminālvajāšana. Direktīvas 8. pantā ir paredzēti konkrēti aizsargpasākumi un tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kuru mērķis ir aizsargāt to personu pamattiesības, kuras skar iesaldēšana un/vai konfiskācijas pasākumi.

Saskaņā ar **8. panta 1. punktu personām, kuras skar iesaldēšanas vai konfiskācijas pasākumi, ir tiesības uz efektīviem aizsardzības līdzekļiem un taisnīgu tiesu, lai**

nodrošinātu to tiesības. Nevienas dalībvalsts īstenošanas pasākumos nav tieši atspoguļots šā noteikuma formulējums. Dalībvalstis ir šo direktīvas prasību galvenokārt nodrošinājušas ar pasākumiem savos kriminālprocesa kodeksos.

Saskaņā ar **8. panta 2. punktu iesaldēšanas rīkojumam ir jābūt pamatotam, un iespējami drīz pēc tā pieņemšanas tas ir jāpaziņo attiecīgajai personai.** Ja tas ir nepieciešams, lai netraucētu notiekošai izmeklēšanai, kompetentās iestādes var atlikt rīkojuma paziņošanu.

Lielākās daļas dalībvalstu īstenošanas pasākumos ir norādīts, ka iesaldēšanas rīkojumi tiek pamatoti un paziņoti attiecīgajai personai. Vienas dalībvalsts gadījumā nav skaidrs, vai rīkojums tiek paziņots atsevišķi attiecīgajai personai, jo valsts īstenošanas pasākumi paredz iesaldēšanas rīkojuma paziņošanu oficiālajā vēstnesī. Paziņošanas neatliekamība ir atspoguļota puses dalībvalstu (Beļģijas, Čehijas, Igaunijas, Grieķijas, Francijas, Horvātijas, Lietuvas, Luksemburgas, Austrijas, Polijas, Slovēnijas, Somijas, Zviedrijas) tiesību aktos. Tiesību akti lielākajā daļā dalībvalstu (Beļģijā, Čehijā, Igaunijā, Īrijā, Spānijā, Francijā, Horvātijā, Itālijā, Latvijā, Lietuvā, Ungārijā, Austrijā, Polijā, Portugālē, Rumānijā, Slovākijā, Somijā) tieši atļauj atlikt iesaldēšanas rīkojuma paziņošanu, lai netraucētu notiekošai izmeklēšanai.

Saskaņā ar **8. panta 3. punktu iesaldēšanas rīkojumam ir jāpaliek spēkā tikai tik ilgi, cik tas ir nepieciešams nolūkā saglabāt īpašumu, lai to, iespējams, vēlāk konfiscētu**. Gandrīz visas dalībvalsti ir nodrošinājušas, ka iesaldēšanas rīkojums paliek spēkā tikai tik ilgi, cik tas ir nepieciešams.

Saskaņā ar **8. panta 4. punktu skartā persona var pārsūdzēt tiesā iesaldēšanas rīkojumu**. Šis pienākums ir transponēts lielākajā daļā dalībvalstu ar vispārējiem kriminālprocesa noteikumiem.

Saskaņā ar **8. panta 5. punktu iesaldēts īpašums, kas pēc tam netiek konfiscēts, ir nekavējoties jāatdod atpakaļ iesaistītajai personai**. Šī prasība ir tieši atspoguļota valsts īstenošanas pasākumos lielākajā daļā dalībvalstu (Beļģijā, Čehijā, Igaunijā, Grieķijā, Francijā, Itālijā, Latvijā, Lietuvā, Ungārijā, Nīderlandē, Polijā, Portugālē, Rumānijā, Slovēnijā, Slovākijā, Zviedrijā).

Saskaņā ar **8. panta 6. punktu konfiskācijas rīkojumam ir jābūt pamatotam un paziņotam iesaistītajai personai. Iesaistītajai personai ir jābūt iespējai pārsūdzēt tiesā konfiskācijas rīkojumu**. Šis pienākums ir transponēts lielākajā daļā dalībvalstu ar vispārējiem kriminālprocesa noteikumiem.

Saskaņā ar **8. panta 7. punktu personām, kuru īpašumu skar konfiskācijas rīkojums, ir jābūt tiesībām uz piekļuvi advokātam visas konfiskācijas procedūras laikā**. Visas dalībvalstis ir transponējušas šo noteikumu attiecībā uz gadījumiem, kad persona, kuru skar konfiskācijas procedūra, tiek atzīta par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Tomēr saistībā ar citām personām, kuras skar konfiskācijas procedūra, situācija nav tik skaidra.

Saskaņā ar **8. panta 8. punktu direktīvas 5. pantā minēto procedūru gadījumā attiecīgajai personai ir iespēja pārsūdzēt lietas apstākļus, tostarp konkrētus faktus un pieejamos pierādījumus, uz kuru pamata attiecīgo īpašumu uzskata par īpašumu, kas iegūts no noziedzīgas darbības**. Šis pienākums ir transponēts lielākajā daļā dalībvalstu ar vispārējiem kriminālprocesa noteikumiem.

Saskaņā ar **8. panta 9. punktu trešām personām jābūt tiesībām pretendēt uz īpašuma tiesībām vai citām ar īpašumu saistītām tiesībām**. Vairākās dalībvalstīs (Beļģijā, Kiprā, Vācijā, Igaunijā, Grieķijā, Luksemburgā, Austrijā, Portugālē) kriminālprocesa kodeksā ir tieši minētas trešo personu tiesības piedalīties konfiskācijas procedūrā. Citās dalībvalstīs (Īrijā, Spānijā, Francijā, Horvātijā, Itālijā, Latvijā, Ungārijā, Maltā, Nīderlandē, Slovēnijā, Rumānijā, Somijā, Zviedrijā) šī prasība ir transponēta vispārējos kriminālprocesa noteikumos par tās "ieinteresētās" vai "attiecīgās" personas tiesībām pieprasīt savas īpašuma tiesības, kuru skārusi konfiskācija. Vairākās dalībvalstī trešās personas var savas tiesības pieprasīt civillietas ietvaros.

Saskaņā ar **8. panta 10. punktu konfiskācijas pasākums nedrīkst liegt noziedzīga nodarījuma rezultātā cietušajiem savos prasījumos pieprasīt kompensāciju**. Transponēšanas tiesību akti lielākajā daļā dalībvalstu nodrošina, ka konfiskācijas pasākums neliedz cietušajam pieprasīt kompensāciju.

2.2.8. Efektīva konfiskācija un izpilde (9. pants)

Saskaņā ar **9. pantu** dalībvalstīm ir jānodrošina **iesaldējamā un konfiscējamā īpašuma atklāšana un meklēšana pat pēc galīgā notiesājošā sprieduma. Tā mērķis atļaut konfiskācijas rīkojumu pilnīgu izpildi, ja sākotnēji nav identificēts nekāds īpašums vai ir identificēts nepietiekams īpašums un ja konfiskācijas rīkojums nav izpildīts**.

Valstu kriminmāltiesību noteikumi lielākajā daļā dalībvalstu (Beļģijā, Čehijā, Vācijā, Igaunijā, Spānijā, Grieķijā, Francijā, Itālijā, Lietuvā, Ungārijā, Maltā, Nīderlandē, Austrijā, Polijā, Portugālē, Slovākijā, Somijā un Zviedrijā) ļauj kompetentajām iestādēm atklāt un izsekot notiesātas personas īpašumu pat pēc galīgā notiesājošā sprieduma, lai pilnībā izpildītu izdoto konfiskācijas rīkojumu. Latvija ir pieņēmusi jaunus tiesību aktus, lai izpildītu šo direktīvas prasību.

Igaunijā transponēšanas tiesību akti paredz, ka finanšu izmeklēšana ir jāuzsāk divu gadu laikā pēc tiesas sprieduma stāšanās spēkā. Līdzīgs nosacījums ir paredzēts Slovēnijā, taču izmeklēšana ir jāuzsāk viena gada laikā. Grieķijā transponēšanas tiesību akti tieši ļauj iesaldēt īpašumu vai aktīvus pēc sprieduma. Bulgārijā šī prasība ir transponēta ar pasākumiem Likumā par soda sankciju un brīvības atņemšanas īstenošanu un Nodokļu un sociālās apdrošināšanas procedūru kodeksā. Vienā dalībvalstī (Beļģijā) transponēšanas tiesību akti pilnvaro Centrālo izņemšanas un konfiskācijas biroju izsekot un atklāt īpašumu pēc sprieduma.

2.2.9. Iesaldēta un konfiscēta īpašuma pārvaldība (10. pants)

Saskaņā ar **10. panta 1. punktu** visām dalībvalstīm ir jānodrošina, **ka iesaldētais īpašums tiek pienācīgi pārvaldīts, lai to vēlāk konfiscētu**. Visas dalībvalstis ir pieņēmušas noteikumus, lai nodrošinātu iesaldēta īpašuma pienācīgu pārvaldību. Trīspadsmit dalībvalstis (Beļģija, Bulgārija, Čehija, Īrija, Grieķija, Spānija, Francija, Horvātija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande, Portugāle, Rumānija) ir izveidojušas vai šobrīd veido līdzekļu pārvaldības birojus (*AMO*), lai nodrošinātu iesaldēta īpašuma pārvaldību nolūkā saglabāt tā saimniecisko vērtību.

Saskaņā ar **10. panta 2. punktu** dalībvalstīm ir **jānodrošina iesaldēta vai izņemta īpašuma pārdošana vai nodošana, ja tas ir nepieciešams**. Gandrīz visas dalībvalstis ir pieņēmušas pasākumus, kas transponē šo pienākumu. Divās dalībvalstīs iesaldēta īpašuma pārdošana vai nodošana ir atļauta tikai attiecībā uz kustamu īpašumu.

Saskaņā ar **10. panta 3. punktu** dalībvalstīm ir **jāizskata iespēja konfiscēto īpašumu atkalizmantot publiskām interesēm vai sociāliem mērķiem**. Neraugoties uz to, ka 10. panta 3. punkts nav saistošs, 19 dalībvalstīs (Beļģijā, Bulgārijā, Čehijā, Vācijā, Grieķijā, Spānijā, Francijā, Horvātijā, Itālijā, Kiprā, Latvijā, Lietuvā, Luksemburgā, Ungārijā, Austrijā, Polijā, Portugālē, Rumānijā, Slovēnijā) ir konkrēti tiesību akti par konfiscēta īpašuma izmantošanu publiskām interesēm vai sociāliem mērķiem[18].

2.2.10. Statistikas dati (11. pants)

Saskaņā ar **11. pantu** dalībvalstīm ir **jāvāc un jāglabā statistikas dati par: i) izpildīto iesaldēšanas un konfiskācijas rīkojumu skaitu; un ii) iesaldētā īpašuma un atgūtā īpašuma aplēsto vērtību konfiskācijas brīdī**. Dalībvalstīm šie dati katru gadu ir jānosūta Komisijai.

Vienpadsmit dalībvalstis (Bulgārija, Čehija, Grieķija, Francija, Itālija, Kipra, Lietuva, Malta, Portugāle, Slovēnija, Zviedrija) ir tieši transponējušas šo prasību par statistikas datu vākšanu savos valsts tiesību aktos. Pārējās dalībvalstis nav tieši transponējušas šo prasību savos tiesību aktos, tomēr lielākā daļa tomēr ir nosūtījušas Komisijai statistikas datus.

Pēc Komisijas pieprasījuma 2017. un 2018. gadā lielākā daļa dalībvalstu nosūtīja statistikas datus saskaņā ar 11. pantu. Analīze parāda, ka, lai gan 11. pants ir ļāvis pilnveidoties datu vākšanas praksei saistībā ar iesaldēšanu un konfiskāciju, joprojām ir iespējami ievērojami uzlabojumi, it sevišķi saistībā ar datiem par tādu iesaldēšanas un konfiskācijas rīkojumu pieprasījumu skaitu, kuri ir jāizpilda citā dalībvalstī, kā arī par atgūtā īpašuma vērtību pēc izpildes citā dalībvalstī[19]. Dalībvalstis varētu vēl vairāk uzlabot dažādo līdzekļu atgūšanā iesaistīto iestāžu (piemēram, līdzekļu atguves dienestu, tiesībaizsardzības iestāžu un tiesas iestāžu, *AMO*) savstarpējo koordināciju, lai nodrošinātu, ka dati pilnībā atspoguļo situāciju dalībvalstīs.

Stabila statistiskā bāze ir konfiskācijas prakses un politikas pienācīga novērtējuma priekšnoteikums. Tādēļ, lai novērtētu saņemto datu pieejamību un kvalitāti, būs vajadzīgas *Eurostat* zināšanas. *Eurostat* piesaistīšana turpmākai iesaldēšanas un konfiskācijas datu vākšanai varētu uzlabot koordināciju dalībvalstīs.

3. TURPMĀKU KOPĪGU NOTEIKUMU PAR KONFISKĀCIJU BEZ NOTIESĀJOŠA SPRIEDUMA IEVIEŠANAS IESPĒJAMĪBAS UN IESPĒJAMO IEGUVUMU NOVĒRTĒJUMS

Pieņemot direktīvu, Eiropas Parlaments un Padome izdeva kopīgu paziņojumu, aicinot Komisiju "*pēc iespējas drīz analizēt, ņemot vērā atšķirības dalībvalstu tiesību tradīcijās un sistēmās, iespējas un varbūtējos ieguvumus, kas rastos, ieviešot turpmākus kopīgus*

[18] Svarīgi uzsvērt, ka Direktīvas 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību 13. apsvērumā dalībvalstis tiek mudinātas izmantot aizturētos un konfiscētos nozieguma rīkus un noziedzīgos nodarījumos iegūtos līdzekļus, kā minēts šajā direktīvā, lai atbalstītu palīdzības sniegšanu cietušajiem un viņu aizsardzību, tostarp kompensācijām cietušajiem. Papildu informācija ir sniegta Eiropas Komisijas otrajā progresa ziņojumā (COM(2018) 777 final) un (SWD(2018) 473 final).

[19] Šobrīd dalībvalstīm ir šie dati jāiesniedz Komisijai tikai tad, ja tie ir pieejami centrālā līmenī. Direktīvas 11. panta 3. punktā dalībvalstis ir mudinātas datus vākt centrāli.

noteikumus attiecībā uz tāda īpašuma konfiskāciju, kas iegūts saistībā ar noziedzīga rakstura darbībām, arī tad, ja neviena persona vai personas par šīm darbībām nav tikušas notiesātas"[20].

Gatavojot savu atbildi uz šo aicinājumu, Komisija organizēja trīs ekspertu sanāksmes par konfiskāciju bez notiesājoša sprieduma[21] un publicēja Komisijas dienestu darba dokumentu "Analīze par konfiskācijas pasākumiem, kuru pamatā nav notiesājoša sprieduma, Eiropas Savienībā"[22]. Analīzi uzskatīja par starpposma pasākumu, gatavojot šajā ziņojumā sniegto atbildi līdztiesīgajiem likumdevējiem.

Dienestu darba dokumentā Komisija norādīja, ka dalībvalstis piemēro dažādus konfiskācijas bez notiesājoša sprieduma režīmus. Šie režīmi ir dažādi, t. i., no klasiskas konfiskācijas bez notiesājoša sprieduma, kā noteikts direktīvas 4. panta 2. punktā, līdz tālejošākiem pasākumiem, kas ietver: i) tiesvedību pret pašiem nelikumīgi iegūtajiem aktīviem (*in rem* tiesvedība[23]) vai ii) pasākumus attiecībā uz neizskaidrojamu bagātību[24]. Klasiska konfiskācija bez notiesājoša sprieduma gandrīz vienmēr balstās uz krimināltiesībām, savukārt *in rem* tiesvedība vai tiesvedība attiecībā uz neizskaidrojamu bagātību tiek piemērota krimināllietās, civillietās un administratīvās lietās.

Pēc direktīvas par konfiskāciju transponēšanas ir vērojama dalībvalstu konfiskācijas bez notiesājoša sprieduma režīmu lielāka konverģence. Tomēr joprojām būtiski atšķiras konfiskācijas bez notiesājoša sprieduma pasākumu piemērošanas joma un struktūra. Kā apstiprināts Komisijas novērtējumā, lielākā daļa dalībvalstu ir noteikušas prasības, kas ir plašākas par direktīvas 4. panta 2. punktā noteiktajām minimālajām prasībām.

ES dalībvalstīs ir vērojama tendence tālejošāku konfiskācijas bez notiesājoša sprieduma sistēmu virzienā salīdzinājumā ar direktīvas 4. panta 2. punktā paredzēto. Komisijas dienestu darba dokumenta analīzē atklājās, ka arī tālejoši un stingri konfiskācijas bez notiesājoša sprieduma režīmi var nodrošināt atbilstību valstu tiesu un Eiropas Cilvēktiesību tiesas noteiktajām pamattiesību prasībām.

Vairākām dalībvalstīm ir stingrāki konfiskācijas bez notiesājoša sprieduma režīmi, kas balstās uz *in rem* tiesvedību vai uz tiesvedību attiecībā uz neizskaidrojamu bagātību. Šīs sistēmas ir apliecinājušas savu efektivitāti noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanā. Sevišķi daudzsološas šķiet tādu valstu kā Itālijas un Vācijas konfiskācijas bez notiesājoša sprieduma procedūras. Komisija turpinās analizēt, kādā mērā šādi modeļi varētu kalpot kā paraugs potenciālam Eiropas režīmam attiecībā uz konfiskāciju bez notiesājoša sprieduma. Tomēr Komisijas analīze šajā jomā šobrīd balstās uz ekspertu sanāksmēm un teorētiskiem apsvērumiem. Pamatojoties uz 2.2.10. iedaļas secinājumiem (Statistikas dati (11. pants)), statistikas datus, ko dalībvalstis ir iesniegušas saskaņā ar direktīvas 11. pantu, šobrīd nevar izmantot kā uzticamu pamatu konfiskācijas bez notiesājoša

---

20 Padomes dokuments 7329/1/14 REV 1 ADD 1.

21 Divas sanāksmes 2016. gadā, proti, 16. septembrī un 17. novembrī, un viena sanāksme 2019. gada 9. septembrī.

22 SWD(2019) 1050 final.

23 *In rem* tiesvedību (prasību pret aktīviem, nevis personu) uzsāk, lai konfiscētu aktīvus, kas iegūti nelikumīgā ceļā.

24 Tiesvedībā attiecībā uz neizskaidrojamu bagātību salīdzina personas faktiski iegūto īpašumu ar šīs personas deklarētajiem ienākumiem, lai starp tiem atklātu nesakritību. Nav nepieciešams konstatēt tiešu vai netiešu saikni ar predikatīvu nodarījumu.

sprieduma novērtēšanai. Tas neļauj Komisijai veikt kvantitatīvu analīzi par valstu režīmu efektivitāti.

Šie centieni stiprināt līdzekļu atgūšanas režīmus ir jāaplūko to politiskajā un sabiedriskajā kontekstā. Organizētā noziedzība joprojām ir viens no lielākajiem apdraudējumiem mūsu drošībai un viens no galvenajiem jautājumiem, kas satrauc sabiedrību. Organizētās noziedzības grupas viegli pielāgojas jaunām norisēm un nemitīgi atrod jaunus veidus, kā izvairīties no atklāšanas. Tās nereti ir iesaistītas dažādu veidu nopietnās noziedzīgās darbībās, un ārējie pētījumi[25] norāda, ka gandrīz pusē dalībvalstu organizētā noziedzība ir būtiski iefiltrējusies ekonomikā. Ir skaidrs, ka patlaban ES izņemtie aktīvi neatbilst tiesībaizsardzības iestāžu vai sabiedrības vēlmēm. Organizētā noziedzība ietekmē tās tiešos upurus, taču tās iefiltrēšanās likumīgajā ekonomikā apdraud arī ES iekšējo tirgu. Tas savukārt ietekmē sabiedrības uzticēšanos neitrālām un efektīvām valsts iestādēm un tiesiskumam. Tādēļ ES un tās dalībvalstīm būtu jāturpina strādāt pie iesaldēšanas un konfiskācijas līmeņa palielināšanas ES.

Komisija uzskata, ka ir iespējama turpmāku pasākumu ieviešana konfiskācijas bez notiesājoša sprieduma jomā un ka tai ir iespējami ieguvumi, proti, noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanas un konfiskācijas līmeņa paaugstināšana.

4. NOZIEDZĪGI IEGŪTU AKTĪVU IDENTIFIKĀCIJA UN MEKLĒŠANA

Spēja iesaldēt un konfiscēt aktīvus ir tieši atkarīga no iestāžu spējas tos efektīvi meklēt un identificēt. Padomes Lēmumā 2007/845/TI ir paredzēti minimālie noteikumi, kas dalībvalstīm uzliek pienākumu izveidot vai norīkot valsts līdzekļu atguves dienestus, lai atvieglotu tādu noziedzīgi iegūtu līdzekļu vai cita ar noziedzīgu nodarījumu saistīta īpašuma meklēšanu un identifikāciju, kuriem varētu piemērot iesaldēšanas, izņemšanas vai konfiskācijas rīkojumu.

Kopš 2015. gada visas dalībvalstis ir norīkojušas savus līdzekļu atguves dienestus, un Eiropola *SIENA* ir kļuvusi par līdzekļu atguves dienestu (visiem līdzekļu atguves dienestiem, izņemot Kipru, Maltu, Rumāniju un Slovēniju, ir apakšstruktūras *SIENA*) izraudzīto drošas informācijas apmaiņas sistēmu. Pēdējo 8 gadu laikā ir ievērojami pieaugusi līdzekļu atguves dienestu savstarpējā informācijas apmaiņa — no 539 gadījumiem 2012. gadā līdz 7659 gadījumiem 2019. gadā.

Kopš 2009. gada Komisija ir organizējusi ES Līdzekļu atguves dienestu platformas sanāksmes, lai līdzekļu atguves dienesti starpā apmainītos ar paraugpraksi; apspriestu stratēģiskus un darbības jautājumus; un atvieglotu informācijas apmaiņu. Kopš 2011. gada Komisija un Eiropols ir arī organizējuši nepadziļinātu "profesionālizvērtēšanas" procesu, lai pārskatītu valstu līdzekļu atgūšanas sistēmu galvenos elementus.

Tā kā aizvien lielāks uzsvars tiek likts uz līdzekļu atgūšanu un līdzekļu atguves dienestu plašāku savstarpējo sadarbību, līdzekļu atguves dienesti saņem aizvien lielāku skaitu

[25] *MORE — Modelling and mapping the risk of Serious and Organised Crime Infiltration in legitimate businesses across European territories and sectors* (Smagas organizētās noziedzības iefiltrēšanās riska likumīgā uzņēmējdarbībā Eiropas teritorijās un nozarēs modelēšana un kartēšana), pieejams: https://www.swp-berlin.org/en/projects/completed-projects-compl/more/.

aktīvu meklēšanas pieprasījumu, kas tiem ir jāizskata. ES drošības politikas 2017. gada vispusīgā novērtējuma[26] kontekstā daudzi līdzekļu atguves dienesti norādīja uz vairākām problēmām; vēlāk Līdzekļu atguves dienestu platformas 2019. gada maija sanāksmes laikā tika minētas vēl papildu problēmas. Šīs problēmas cita starpā ir šādas:

- vajadzība līdzekļu atguves dienestiem nodrošināt ātru piekļuvi minimālam datu kopumam;

- vajadzība apmainīties ar informāciju *SIENA* lietojumprogrammā, lai būtu iespējama ātra un droša informācijas apmaiņa par noziedzīgiem nodarījumiem;

- vajadzība uzlabot līdzekļu atguves dienestu pilnvaras (piemēram, steidzamas iesaldēšanas pilnvaras un spēja meklēt līdzekļus pēc galīga notiesājoša sprieduma);

- vajadzība noteikt konkrētus un stingrus termiņus, kādos līdzekļu atguves dienestam ir jāatbild uz citu biroju pieprasījumiem.

Komisija analizēs iespējas vēl vairāk uzlabot noziedzīgi iegūtu līdzekļu meklēšanu un identifikāciju.

5. STARPTAUTISKĀ DIMENSIJA UN LĪDZEKĻU ATGŪŠANA

Nelikumīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju uzskata arī par efektīvu instrumentu cīņā pret smagiem noziedzīgiem nodarījumiem un organizēto noziedzību starptautiskā līmenī. Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija pret transnacionālo organizēto noziedzību[27] (*UNTOC*, pieņemta 2000. gadā) un Pretkorupcijas konvencija[28] (*UNCAC*, pieņemta 2003. gadā) ietver noteikumus, kas konvenciju dalībvalstīm prasa: i) atļaut nelikumīgi iegūtu līdzekļu meklēšanu, iesaldēšanu un konfiskāciju to teritorijās; un ii) apmainīties ar informāciju un sadarboties līdzekļu atgūšanas procesā. Šīs konvencijas ir ratificējusi gan ES, gan visas dalībvalstis, un tās ir gandrīz vispārēji piemērojamas, jo abas ir ratificētas vairāk nekā 185 valstīs.

Eiropas Padomes 2005. gadā pieņemtā Varšavas Konvencija par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu un konfiskāciju[29] ir vēl viens svarīgs starptautisks nolīgums. Tā ļauj iesaldēt un konfiscēt aktīvus, kā arī paredz starptautisku sadarbību līdzekļu atgūšanā. Šo konvenciju ir ratificējis vairākums Eiropas Padomes dalībnieku, tostarp 21 ES dalībvalsts. Tās noteikumi par informācijas apmaiņu un savstarpēju tiesisko palīdzību ir tikuši sekmīgi piemēroti vairākos gadījumos saistībā ar sadarbību starp dalībvalstīm un kaimiņvalstīm.

---

[26] Komisijas dienestu darba dokuments "*Comprehensive Assessment of EU Security Policy*" (ES drošības politikas vispusīgs novērtējums), SWD(2017) 278 final, pieejams: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b43f3517-720a-11e7-b2f2-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF.

[27] https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html.

[28] https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/ratification-status.html.

[29] Eiropas Padomes Konvencija par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju, Eiropas Padomes līgumu sērija Nr. 198.

Saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu Finanšu darbību darba grupas (*FATF*) standarti netieši paredz līdzīgus pasākumus un prasību dalībvalstīm ieviest stingrus iesaldēšanas un konfiskācijas pasākumus, kā arī spēt sadarboties, lai atgūtu aktīvus. *FATF* atzīst, ka "noziedzīgu nodarījumu ieguvumu samazināšana ietekmē riska un ieguvumu līdzsvaru, un peļņas zaudēšanas iespējamība var atturēt dažas personas no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Tāpat tas var ļaut no noziedzīga nodarījuma cietušajam saņemt daļēju vai pilnīgu kompensāciju, pat ja noziedzīgi iegūtie līdzekļi tiek pārvietoti pa visu pasauli. Tas it sevišķi attiecas uz līdzekļu atgūšanu"[30].

Apvienoto Nāciju Organizācijas un Eiropas Padomes konvencijās noteiktās savstarpējās sadarbības procedūras ir formālas un to sagatavošana var aizņemt ilgu laiku. Tādēļ pirms šādu procedūru uzsākšanas ir būtiski veikt neformālu apspriešanos starp attiecīgo valstu iestādēm. Tas ļaus pareizi sagatavot visu būtisko informāciju saskaņā ar tās valsts prasībām, kura saņem pieprasījumu, un izvairīties no procedūras sākšanas no jauna procesuālas kļūdas dēļ. Nozīmīgu atbalstu šīm procedūrām sniedz līdzekļu atguvēju tīkli, piemēram, Kamdenas līdzekļu atguves aģentūru tīkls (*CARIN*). Šiem neformālajiem tīkliem katrā dalībvalstī ir tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu kontaktpunkti, kas atbalsta neformālu informācijas apmaiņu gan par: i) aktīvu identifikāciju un meklēšanu, gan par ii) savstarpējās tiesiskās palīdzības pieprasījumu sagatavošanu. Kopā ar asociētajiem reģionālajiem līdzekļu atguves starpaģentūru tīkliem (*ARIN*)[31] *CARIN* tīkls aptver vairāk nekā 150 valstis un jurisdikcijas.

6. SECINĀJUMS UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA

Pēdējos gados ES ir ieguldījusi ievērojamas pūles, lai dalībvalstīs atbalstītu finanšu izmeklēšanas un saskaņotu tiesību aktus par konfiskāciju. Direktīvas pieņemšana ir nodrošinājusi ievērojamu progresu dalībvalstu līdzekļu atgūšanas regulējumos. Divdesmit četras no 26 dalībvalstīm, kurām direktīva ir saistoša, kopš 2014. gada ir pieņēmušas jaunus tiesību aktus, lai nodrošinātu, ka to tiesību akti atbilst direktīvā noteiktajiem augstajiem standartiem. Direktīvas vispārējais īstenošanas līmenis ES ir uzskatāms par apmierinošu.

Dalībvalstu tiesisko regulējumu līdzekļu atgūšanas jomā vispārējais uzlabojums ir atspoguļots arī pozitīvajā novērtējumā, ko tās saņēmušas izvērtējumos saskaņā ar *FATF* standartiem. Līdz šim ir novērtētas 16 dalībvalstis, kurām bija jātransponē direktīva, un visas ir atzītas par pilnībā vai lielākoties atbilstīgām standartam, kas attiecas uz iesaldēšanu un konfiskāciju[32]. Tomēr vispārējie rezultāti konfiscēto aktīvu ziņā nav apmierinoši, un ES joprojām ir zemi konfiskācijas rādītāji.

---

30 Finanšu darbību darba grupa, *Best Practices Paper – Best practices on confiscation* (Paraugprakses dokuments — paraugprakse konfiskācijas jomā) (4. un 38. ieteikums) un līdzekļu atgūšanas darba satvars, 2012. gada oktobris, pieejams: https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Best%20Practices%20on%20%20Confiscation%20and%20a%20Framework%20for%20Ongoing%20Work%20on%20Asset%20Recovery.pdf.

31 Reģionālie *ARIN* ietver *ARINSA* (Āfrikas dienvidu daļa), *RRAG* (Latīņamerika), *ARIN-AP* (Klusā okeāna Āzijas valstis), *ARIN-EA* (Āfrikas austrumu daļa), *ARIN-WA* (Āfrikas rietumu daļa) un *ARIN-CARIB* (Karību jūras reģiona valstis).

32 Plašāka informācija par *FATF*/*Moneyval* savstarpējiem novērtējumiem ir pieejama: http://www.fatf-gafi.org/.

Šajā ziņojumā veiktā analīze parāda, ka līdzekļu atgūšanas jomā ir iespējams turpmāks progress. To varētu panākt, piemēram, i) paplašinot to noziedzīgo nodarījumu kopumu, kuriem ir piemērojama direktīva; ii) ieviešot efektīvākus noteikumus par konfiskāciju bez notiesājoša sprieduma; iii) precizējot iesaldētu aktīvu pārvaldību; iv) ieviešot noteikumus par aktīvu atsavināšanu, tostarp konfiscēto aktīvu atkalizmantošanu sociāliem mērķiem; v) paredzot noteikumus par kompensācijām noziedzīgu nodarījumu upuriem; un vi) stiprinot līdzekļu atguves dienestu kapacitāti izsekot un identificēt nelikumīgi iegūtus aktīvus.

Tādēļ Komisija novērtēs ES līdzekļu atgūšanas režīmu plašākas saskaņošanas potenciālu. Šis novērtējums aptvers gan Direktīvu 2014/42/ES, gan Padomes Lēmumu 2007/845/TI, jo spēja iesaldēt un konfiscēt nelikumīgi iegūtus aktīvus ir tieši atkarīga no spējas tos izsekot un identificēt.

Direktīvas un Padomes lēmuma iespējama pārskatīšana nozīmētu ES tiesību aktu līdzekļu atgūšanas jomā plašu modernizāciju un papildus stiprinātu kompetento iestāžu spēju nodrošināt, lai noziedzīgi nodarījumi neatmaksājas.